

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0-2244-2071

เรื่อง พรรณไม้ในพระนาม
ผู้เรียบเรียง นางอาริยา สุขโต วิทยากรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ
ออกอากาศ สิงหาคม 2561

วันที่ 12 สิงหาคม ของทุกปีนับเป็นวันที่มีความสำคัญยิ่งของปวงชนชาวไทย เนื่องด้วยเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 โดยคณะกรรมการอำนวยการสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้กำหนดเป็น “วันแม่แห่งชาติ” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติให้คนไทยและคนทั้งโลกได้ตระหนักถึงพระราชกรณียกิจอันเปี่ยมด้วยน้ำพระทัยเมตตาที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทยตั้งแต่ที่มีต่อลูก พระราชกรณียกิจนานัปการนี้รวมถึงการทรงงานที่กระตุนปลุกจิตสำนึกให้คนไทยหันมาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยพระราชกรณียกิจที่แสดงถึงความใสพระราชนิพนธ์ในธรรมชาติ การอนุรักษ์พรรณไม้พรรณพืชที่มีอยู่ทั่วโลก ในวงการพฤกษศาสตร์จึงทูลเกล้าฯ ขอพระราชทานพระนามมาตั้งเป็นชื่อวิทยาศาสตร์ในส่วนของคำระบุชนิด (Species Epithet) ให้กับพรรณไม้ที่ค้นพบใหม่ รวมถึงตั้งเป็นชื่อพรรณไม้ที่ปรับปรุงพันธุ์ขึ้นใหม่

ปัจจุบันมีพรรณไม้ที่ได้ตั้งชื่อตามพระนามสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เช่น คัทลียา ควินสิริกิติ์ กล้วยไม้สีขาวปากเหลืองที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในงานประกวดของสมาคมพืชสวนอังกฤษและเป็นดอกไม้ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 พระราชทานให้เป็นดอกไม้ประจำวันสตรีไทย นอกจากนี้ ต้นดอนญ่า ซึ่งเป็นพรรณไม้พุ่มประดับของประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐฟิลิปปินส์เมื่อปี พ.ศ. 2506 ซึ่งมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ทดลองผสมเกสรเกิดเป็นดอนญ่าพันธุ์ลูกผสมโดยคัดเลือกต้นที่ดีที่สุด เพื่อขอพระราชทานพระนามสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสเสด็จเยือนในครั้งนั้นด้วย ส่วนกุหลาบที่กล่าวกันว่าเป็นราชินีแห่งมวลดอกไม้ ยังปรากฏพระนาม “ควินสิริกิติ์” ของกุหลาบพันธุ์ลูกผสมที่มีความงามจนได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดกุหลาบที่ประเทศไอร์แลนด์ ในปี พ.ศ. 2513 ต่อมาผู้อำนวยการเรือนกุหลาบในประเทศฝรั่งเศส ได้ขอพระราชทานพระนามสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มาจดทะเบียนตั้งเป็นชื่อพันธุ์กุหลาบที่มีสีเหลืองดงาม เมื่อปี พ.ศ. 2514

ส่วนพรรณพืชที่ได้ขอพระราชทานพระนามในช่วง 20 ปี ที่ผ่านมา คือ โมกราชินี หรือ โมกสิริกิติ์ ที่พบครั้งแรกโดยศาสตราจารย์ ดร. ธวัชชัย สันติสุข บนเขาหินปูนในจังหวัดสระบุรีและได้ขอพระราชทานพระนามมาตั้งเป็นคำระบุชนิดเมื่อปี พ.ศ. 2544 และพรรณไม้อีกชนิดคือต้นมหาพรหมราชินีที่เป็นพืชถิ่นเดียวของไทย ค้นพบเป็นครั้งแรกโดย ดร. ปิยะ เฉลิมกลิ่น โดยพบเฉพาะบนเขาหินปูนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อปี พ.ศ. 2542 ต่อมาได้ขอพระราชทานพระนามสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มาตั้งเป็นคำระบุชนิดและชื่อไทยเนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา 72 พรรษาในปี พ.ศ. 2547

นอกจากนี้ ยังปรากฏพรรณไม้ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานชื่ออีกหลายชนิด เช่น ดอกดุสิตา ทิพยเกสร มณีเทวา สร้อยสุวรรณ สรัสจันทร โดยเฉพาะ ดอกดุสิตา ได้มีผู้กล่าวว่า สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ได้ทรงมีพระราชปรารภ กับผู้ใกล้ชิดว่า ในภาคอีสานนั้น มีพรรณไม้เล็ก ๆ สวยงามตามท้องทุ่ง ซึ่งไม่เคยทอดพระเนตรเห็นในภาคอื่น ๆ เลย โดยเฉพาะในจังหวัดสกลนคร บริเวณที่ตั้งพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ใกล้ ๆ กับเชิงเขาจะมีดอกหญ้าป่าเล็ก ๆ ชนิดหนึ่ง มีลักษณะเป็นสีม่วงและสีน้ำเงินสด มีกลิ่นหอมและจะบานสะพรั่งไปทั่วทั้งทุ่งเป็นลานกว้าง ในช่วงปลายฤดูฝนต้นหนาว ซึ่งได้พระราชทานนามดอกไม้ป่าดอกเล็ก ๆ นี้ว่า "ดอกดุสิตา"

จากความสนพระราชหฤทัยด้านการอนุรักษ์และสนับสนุนให้พสกนิกรใส่ใจรักษาป่าที่เป็นแหล่งต้นน้ำอันสำคัญที่ยังประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีวิตและพระราชกรณียกิจด้านการอนุรักษ์อันเป็นที่ประจักษ์ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้รับพระราชทานพระราชนุญาตจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ให้ใช้ชื่อ "สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์" แทนชื่อเดิมคือ "สวนพฤกษศาสตร์แม่สา" ที่เป็นสวนพฤกษศาสตร์แห่งแรกของประเทศไทยที่มีการบริหารจัดการตามมาตรฐานสากล มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาวิจัยและเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ ตั้งอยู่ที่อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ บนพื้นที่ 3,500 ไร่ เป็นสถานที่อนุรักษ์และรวบรวมพรรณไม้เป็นหมวดหมู่ตามวงศ์สกุลต่าง ๆ โดยจัดปลูกให้สอดคล้องกับธรรมชาติมากที่สุด โดยเฉพาะกลุ่มอาคารเรือนกระจกบนยอดเขาที่มีทั้งความสวยงามและความรู้ ทำให้สวนแห่งนี้ เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและสถานที่ศึกษาธรรมชาติด้านพืชและภูมิทัศน์ที่โดดเด่น ครั้นเมื่อปี พ.ศ. 2537 องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้รับพระราชทานพระราชนุญาตให้ใช้ชื่อสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้ว่า "สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์" เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

บรรณานุกรม

กองราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (ธันวาคม 2557). สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานนามดอกไม้ป่า "ดุสิตา". **จดหมายข่าว**, ปีที่ 12 (ฉบับที่ 14), 35.
รัตติกาล ศรีอำไพ. (2551). **คลังความรู้ ราชบัณฑิตยสถาน**. สืบค้น 19 กรกฎาคม 2561 จาก <http://www.royin.go.th/?knowledges>
สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2560). วันแม่แห่งชาติ [แผ่นพับ]. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
สำนักพิมพ์บ้านและสวน. (2559). **พรรณไม้พระนาม "ควีนสิริกิติ์"**. สืบค้น 23 กรกฎาคม 2561 จาก <http://book.baanlaesuan.com/blogs/queen-sirikit-plants/>